РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

№ 1 (48)

Січень – лютий 2023 р.

DOI 10.53672/ej.1.2023

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.
Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.
Землянська О. В.
Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.
Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій з 2015 року, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

DOI: 10.53672/ej.1.2023

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

Електронне видання

Виходить один раз на два місяці

Засновано у травні 2016 року

2023, № 1 (48)

січень – лютий 2023 р.

Київ
expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.1.2023[1]
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000

Ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785)

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович[3]

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08[2]

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025

С89 **Судово-психологічна експертиза.** Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферат.-наук. online журн. — 2023. — № 1 (48) (січень – лютий 2023). — 58 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Журнал присвячений теорії і практиці судово-психологічної експертизи, застосуванню поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності. Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Для судових експертів, психологів, поліграфологів, правників, науковців і здобувачів освіти.

УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються. За точність викладеного матеріалу та достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори. Зміни тексту та скорочення, що не впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування вносяться редакцією без узгодження з автором. Комерційне використання матеріалу заборонено. Авторські права належать їх авторам. Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту.

Електронна сторінка номера — див. «Посилання»[1]

Журнал включено до: Google Scholar, ISSN Portal, Crossref, Реєстр наукових видань України, Polska Bibliografia Naukowa (PBN), Реєстр суб'єктів у сфері медіа.

Випуск сформовано в електронному архіві журналу з матеріалів, оприлюднених на сайті видання; дати першого оприлюднення зазначено біля кожного матеріалу.

© Автори матеріалів, 2023
© Видавник Назаров О. А., оформлення PDF-версії, 2023

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (стаж експертної діяльності з 2000 р.), поліграфолог, правознавець

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (психологічні науки)

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика» (юридичні науки)

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», здобувач ступеня доктора філософії (юридична психологія)

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор; Одеський державний університет внутрішніх справ

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, заслужений юрист України; Національна академія внутрішніх справ

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор; Державний науково-дослідний інститут МВС України

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор; Національний університет «Одеська юридична академія»

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік Академії економічних наук України; Дніпровський державний технічний університет

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент; НТУ «Харківський політехнічний інститут»

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Землянська О. В. († 06.07.2020) — д-р психол. наук, професор; професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент; ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент; Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук; Одеський державний університет внутрішніх справ

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса (Полтавське відділення), атестований судовий експерт

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса, атестований судовий експерт

Савостін О. П. — старший судовий експерт; Одеський НДІ судових експертиз, атестований судовий експерт

Лисенко А. Б. — експерт-поліграфолог; Міжнародна асоціація професіоналів у поліграфології (AIPP)

Шаповалов В. О. — експерт-поліграфолог, атестований судовий експерт; ГО «Колегія поліграфологів України»

Зміст

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ 4

ПЕРЕДМОВА 8

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) 12

1.1. Теорія та історія застосування спеціальних знань *12*

Назаров О. А. Анатомічні ляльки як техніка роботи психолога з дітьми та психологічна особливість отримання правдивих свідчень від дітей по злочинах, які були відносно них скоєні (сексуальне, психологічне, фізичне насильство тощо) або свідком яких вони були 12

Комаха В. О. Становлення і розвиток судової експертизи та судово-експертних установ на Півдні України : за матеріалами перших двох етапів становлення і розвитку Одес. НДІ суд. експертиз 1914–1941 рр 15

Прохоров-Лукін Г. Коментар науковця до нової редакції статті 14 Закону України "Про судову експертизу": "Запровадження зазначених стягнень це зростання вимог притягнення експертів до відповідальності, кадровий колапс, нові схеми" 18

«Психологічна допомога в умовах воєнного стану»: матеріали Всеукраїнського круглого столу (Київ, 18 травня 2023 року) 21

1.2. Проблемні аспекти застосування поліграфа *23*

Яремчук Р. А. В 2022 році відбувся захист дисертаційної роботи Яремчук Регіни Анатоліївни, начальника служби поліграфологічних досліджень Служби судової охорони на тему: "Психолого-правові засади використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України" 23

1.3. Судово-психологічна експертиза *27*

Комітет міністрів Ради Європи. Керівні принципі Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя,дружнього до дітей, ухвалені Комітетом міністрів Ради Європи : Програма Ради Європи від 17 листопада 2010 р. 27

1.4. Правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності *30*

Назаров О. А. Орієнтовний перелік вирішуваних питань, межі компетенції, права психологів Реєстру психологів, які залучаються до кримінальних проваджень за участю малолітніх, неповнолітніх осіб та особливості їх залучення в кримінальних провадженнях . . . 30

1.5. Рецензії та нові видання *33*
Juodkaitė-Granskienė G., Mozūraitis G. Монографія **33**
РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ **36**
Коментар науковця до нової редакції статті 14 Закону України "Про судову експертизу": "Запровадження зазначених стягнень призведе до: зростання звернень адвокатів з вимогами притягнення експертів до відповідальності, кадрового колапсу, нових схем" **36**
08 лютого 2023 року Міністерство юстиції України запланувало проведення презентації блоку моніторингового звіту у сфері судово-експертної діяльності щодо впровадження та аналізу ефективності прийнятих нормативно-правових актів **36**
Міністерством юстиції України встановило вартість однієї експертогодини у 2023 році для судових експертиз та експертних досліджень **37**
"Оцінка потреб у сфері медіації у воєнний та повоєнний періоди"-опитування від USAID **37**
Відеозапис Моніторингового звіту Міністерства юстиції України по темі: Судова експертиза. Від громадської організації судових експертів "Всеукраїнська незалежна науково-дослідна експертна спілка" виступив заступник голови Назаров Олег Анатолійович **37**
Острозький осередок Ліги студентів Асоціації правників України 4-5 березня 2023 року організовує Всеукраїнську школу «Юридичної психології» де будуть представлені основи судово-психологічної експертизи та класичний і сучасний поліграф EyeDetect **38**
РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ **42**
Mobi-крісло Polygraph (модель 3) **42**
ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ **45**
ВИМОГИ ДО СТАТЕЙ І ТЕЗ АВТОРІВ **48**
ВІДОМОСТІ ПРО ЖУРНАЛ **51**
ВИХІДНІ ДАНІ **58**

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Передмова

Журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» — реферативно-науковий. Він поєднує дві ознаки, визначені ДСТУ 3017:2015: науковий журнал містить публікації про теоретичні й прикладні дослідження, а реферативний — упорядковану сукупність бібліографічних записів разом із рефератами. Тому в номері є оригінальні статті, вперше оприлюднені в нашому виданні, і реферати праць, які вже виходили в інших виданнях, на офіційних сайтах або в судових рішеннях. Кожен реферат має позначку «Реферат», анотацію та бібліографічний опис першоджерела: за кілька хвилин ви дізнаєтеся головне й зможете прочитати оригінал повністю.[1]

Шановні читачі! Кожен висновок судового експерта починається з питання, на яке ще ніхто не дав відповіді. У номері 2023, № 1 (48) ми зібрали 8 матеріалів, які допомагають шукати такі відповіді: психологія травми і стресу, нормативне регулювання експертизи, права дитини і сімейні спори.

> *З історії світової судової експертизи. Колін Пітчфорк став першим убивцею, якого засудили завдяки ДНК-дактилоскопії: 1988 року він отримав довічне ув'язнення за вбивство двох дівчат-підлітків у Лестерширі (1983 і 1986). Поліція взяла зразки крові в 5000 місцевих чоловіків, а Пітчфорк попросив товариша здати кров замість нього. Першого підозрюваного, Річарда Бакленда, ДНК-аналіз виправдав. У 2023 році минає 35 років від цієї події.*[2]

Читачі найчастіше знаходять у Google матеріал «Анатомічні ляльки як техніка роботи психолога з дітьми та психологічна особливість отримання правдивих свідчень від дітей по злочинах, які були відносно них скоєні (сексуальне, психологічне, фізичне насильство тощо) або свідком яких вони були». Почніть із нього, а потім заглянь-

те в розділ «Новини журналу»: тут щотижня з'являються нові матеріали, і саме з таких публікацій для багатьох почався шлях у науку.

Редакція журналу

Цифри війни. Війна, яку російська федерація розв'язала проти України, щодня забирає життя. Станом на 26 лютого 2023 р. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні підтвердила загибель 8 101 цивільних осіб, серед них 488 дітей, і поранення 13 479 цивільних осіб, серед них 962 дітей. За кожною цифрою — людська доля, і завдання юридичної психології — допомагати правосуддю встановлювати правду про ці злочини.[3]

Рятувальники ДСНС під час нічних аварійно-рятувальних робіт біля житлового будинку в Дніпрі, зруйнованого внаслідок російського ракетного удару 14 січня 2023 р. Фото: ДСНС України, ліцензія CC BY 4.0.[4]

ПАМ'ЯТІ СУДДІ ЛЮБОВІ ХАРЕЧКО

Любов Костянтинівна Харечко — суддя Чернігівського апеляційного суду. 3 березня 2022 р. поблизу села Рогощі на Чернігівщині російські військові розстріляли автомобіль, у якому вона разом із сином намагалася евакуюватися. Любов Костянтинівна загинула, її син зазнав поранення[5]. Любов Харечко писала вірші — про війну і мир, про материнство, віру, рідну землю і суддівську долю. 3 березня 2022 р. в кожному номері журналу — один її вірш.

Вірш номера: «Синам Вітчизни» (листопад 2014 р.)[6]

Читати вірш «Синам Вітчизни» у збірнику (с. 9)

> **Судді — жертви війни.** Станом на 28.02.2023 органи судової влади та судові медіа повідомили, що внаслідок збройної агресії російської федерації загинули щонайменше двоє суддів: Любов Харечко (суддя Чернігівського апеляційного суду, 03.03.2022)[5]; Дмитро Константинов (суддя Красноградського районного суду Харківської області, 29.10.2022)[7]. Пам'ятаємо кожного.

REFERENCES

1. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym

pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Colin Pitchfork: The day DNA fingerprinting convicted its first murderer. ITV News Central, 07.12.2023. URL: https://itv.com/news/central/2023-12-07/colin-pitchfork-the-day-dna-fingerprinting-convicted-its-first-murderer (data zvernennia: 04.11.2026).

3. OHCHR, "Ukraine: civilian casualty update" (storinka: "Ukraine: Civilian casualties as of 26 February 2023", opubl. 27.02.2023). URL: https://ukraine.un.org/en/download/127492/220934 (data zvernennia: 04.11.2026).

4. DSNS Ukrainy. Riatuvalnyky DSNS pid chas nichnykh avariino-riatuvalnykh robit bilia zhytlovoho budynku v Dnipri, zruinovanoho vnaslidok rosiiskoho raketnoho udaru 14 sichnia 2023 r [State Emergency Service Rescuers During Night-Time Emergency Rescue Operations Near a Residential Building in Dnipro Destroyed by a Russian Missile Strike on 14 January 2023] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dnipro_after_Russian_missile_attack,_2023-01-14_(15-02).jpg (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Suddiu z Chernihova vbyly pry sprobi evakuatsii [Judge from Chernihiv Killed While Trying to Evacuate]. Sudovyi reporter : vebsait. 2022. 4 berez. URL: https://sudreporter.org/suddyu-z-chernigova-vbyly-pry-sprobi-evakuacziyi/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

6. Kharechko L. K. Moi virshi — tse kryk dushi [My Poems Are the Cry of the Soul] : zbirnyk poezii / Liubov Kharechko. Chernihiv : [s. n.], 2026. 56 s. : il., fot. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2026.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/books/19828-kharechko-moi-virshi-tse-kryk-dushi (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

7. Spivchuttia [Condolences] : [u zviazku iz zahybelliu suddi Krasnohradskoho raionnoho sudu Kharkivskoi oblasti D. S. Konstantynova]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2022. 30 zhovt. URL: https://court.gov.ua/archive/1339620/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 1. Наукові публікації (статті, реферати статей)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію. До наукових публікацій подано розширену анотацію українською мовою з ключовими словами та англомовну анотацію (Abstract, Keywords); наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

Анатомічні ляльки як техніка роботи психолога з дітьми та психологічна особливість отримання правдивих свідчень від дітей по злочинах, які були відносно них скоєні (сексуальне, психологічне, фізичне насильство тощо) або свідком яких вони були[1]

Назаров О. А.

Оригінальна публікація · оприлюднено 16.07.2023 · **DOI: 10.53672/ej.1.2023.04**[1]

Анотація. Діти, які зазнали сексуального, психологічного чи фізичного насильства або стали його свідками, нерідко не можуть словами пояснити, що з ними сталося: образна пам'ять у них розвинена краще за логіко-смислову, а словниковий запас обмежений. Назаров О. А. розглядає анатомічну ляльку як техніку, що компенсує ці обмеження під час опитування дитини психологом чи слідчим, і водночас аналізує ризики, які вона створює для достовірності дитячих свідчень. Спираючись на власну експертну практику та зарубіжні праці про навіюваність дитини-свідка, хибні й «відновлені» спогади (S. J. Cecі і M. Bruck, J. Shaw і S. Porter та ін.), автор описує чотири етапи методики: підготовку дитини (перенесення образу себе на ляльку, вправа на розрізнення правди й неправди), урахування вікових і статевих особливостей, саме опитування лише з відкритими запитаннями та складання довідки, де дослівно фіксують запитання психолога й відповіді дитини без правової оцінки. Обґрунтовано, що лялька доречна приблизно з чотирьох років, коли розвивається сюжетно-рольова гра; особливо корисна вона з дошкільниками, молодшими школярами, хлопчиками й дітьми з відставанням у розумовому розвитку. Автор радить нейтральні дерев'яні ляльки з правильними пропорціями тіла, але без статевих ознак, щоб не провокувати навіювання, і водночас наводить аргументи прихильників ляльок зі статевими органами. Окремо проаналізовано причини дитячого мовчання (страх, сором, погрози, «підкуп» подарунками, нав'язане почуття провини, недовіра дорослих, бажання вберегти близьку людину) і дії, що виходять за межі компетенції психолога: власне «розслідування», висновок про наявність насильства, обіцянки дитині. Підсумок статті: зображення дитиною насильства на ляльці саме по собі не доводить факту злочину і потребує перевірки судово-психологічною експертизою та іншими доказами, а психолог мусить зважати на навіюваність, ризик імплантування хибних спогадів,

підведення до «потрібної» відповіді та можливу мотивацію дитини казати неправду. Матеріал адресовано психологам, слідчим, судовим експертам і суддям.

Ключові слова: анатомічні ляльки, опитування дитини, дитина-свідок, сексуальне насильство щодо дітей, навіюваність, хибні спогади, відкриті запитання, межі компетенції психолога, судово-психологічна експертиза, кримінальне провадження.

Anatomical Dolls as a Psychologist's Technique in Working with Children and Psychological Features of Obtaining Truthful Testimony from Children Regarding Crimes Committed Against Them (Sexual, Psychological, Physical Abuse, etc.) or Witnessed by Them

Nazarov O. A.

Abstract. Children who have experienced or witnessed sexual, psychological or physical abuse often lack the words to describe what happened, while their figurative memory is usually better developed than verbal-logical memory. The article examines the anatomical doll as an interviewing aid that lets a child show rather than tell, and weighs this benefit against the risk of suggestion. Drawing on his forensic practice and on research into child witness suggestibility and false or “recovered” memories (Ceci and Bruck; Shaw and Porter, among others), Nazarov O. A. sets out a four-stage procedure: preparing the child, including a truth-versus-lie exercise; taking account of age and sex; questioning with open-ended questions only; and drafting a report that records the psychologist's questions and the child's answers verbatim, without legal assessment. Dolls are argued to be useful from about four years of age, when role play develops, and especially with preschoolers, younger schoolchildren, boys and children with intellectual delay. Neutral wooden dolls with correct body proportions but without genitalia are recommended to reduce suggestive cues, although the arguments for anatomically detailed dolls are also presented. The paper reviews why children keep silent about abuse (fear, shame, threats, gifts, induced guilt, disbelief by adults, loyalty to a relative) and lists actions beyond a psychologist's competence, such as

conducting one's own “investigation”, deciding whether abuse occurred or making promises to the child. A child's demonstration of abuse with a doll does not by itself prove an offence and must be verified by forensic psychological examination and other evidence.

Keywords: anatomical dolls, child interviewing, child witness, child sexual abuse, suggestibility, false memories, open-ended questions, psychologist's competence, forensic psychological examination, criminal proceedings.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 16.07.2023; DOI: **10.53672/ej.1.2023.04**[1].

REFERENCES

1. Nazarov O. A. Anatomichni lialky yak tekhnika roboty psykholoha z ditmy ta psykholohichna osoblyvist otrymannia pravdyvykh svidchen vid ditei po zlochynakh, yaki buly vidnosno nykh skoieni (seksualne, psykholohichne, fizychne nasylstvo toshcho) abo svidkom yakykh vony buly [Anatomical Dolls as a Psychologist's Technique in Working with Children and Psychological Features of Obtaining Truthful Testimony from Children Regarding Crimes Committed Against Them (Sexual, Psychological, Physical Abuse, etc.) or Witnessed by Them]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. № 1 (48). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.1.2023.04. URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/9552-anatomichni-kukli-yak-tekhnika-roboti-psikhologa-z-ditmi-ta-dostovirnist-pokaziv-ditini-po-zlochinakh-yaki-buli-vidnosno-nikh-skoeni-seksualne-psikhologichne-fizichne-nasilstvo-toshcho (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Становлення і розвиток судової експертизи та судово-експертних установ на Півдні України : за матеріалами перших двох етапів становлення і розвитку Одес. НДІ суд. експертиз 1914–1941 рр[1]

Комаха В. О.

Реферат · оприлюднено 09.01.2023

Реферат. Монографію Комахи В. О. «Становлення і розвиток судової експертизи та судово-експертних установ на Півдні України: за матеріалами перших двох етапів становлення і розвитку Одеського НДІ судових експертиз 1914–1941 рр.» видало одеське видавництво «Юридична література» 2002 р., її обсяг — 512 сторінок. Як випливає з назви, автор досліджує регіональну історію судової експертизи на півдні України на матеріалах діяльності Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз і виокремлює в ній етапи, перші два з яких охоплюють період від 1914 до 1941 року. Нижня межа відповідає початку роботи одеської судово-експертної установи. За Нестор Н. В., Баюрко Н. М. і Кривак Т. П., закон про заснування кабінетів науково-судової експертизи в Москві, Києві та Одесі було затверджено 4 липня 1913 р.; Юсупов В. В. зазначає, що вже 1914 р. в Одеському кабінеті досліджували кров і волосся, 1923 р. судово-медичні лабораторії реорганізовано в структуру кабінетів науково-судової експертизи, а 1927 р. в кабінетах (згодом інститутах) Києва, Одеси й Харкова відкрито біологічні відділення. Монографія Комахи В. О. присвячена історії вітчизняних судово-експертних установ і може бути корисна історикам права, судовим експертам і викладачам курсів судової експертизи та криміналістики.

Ключові слова: історія судової експертизи, Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз, судово-експертні установи, Південь України, кабінет науково-судової експертизи, 1914–1941 роки.

Formation and Development of Forensic Science and Forensic Institutions in the South of Ukraine: Based on the First Two Stages of the Formation and Development of the Odesa Research Institute of Forensic Examinations, 1914–1941

Komakha V. O.

Abstract. The monograph by Komakha V. O., published in Odesa by Yurydychna Literatura in 2002 (512 pages), deals with the history of forensic science and forensic institutions in the south of Ukraine. As its

title states, the study is based on materials from the first two stages in the formation and development of the Odesa Research Institute of Forensic Examinations, covering the years 1914–1941. The lower boundary corresponds to the start of work of the Odesa forensic institution. According to Nestor N. V., Baiurko N. M. and Kryvak T. P., the law establishing cabinets of scientific forensic examination in Moscow, Kyiv and Odesa was approved on 4 July 1913; Yusupov V. V. notes that blood and hair were already examined in the Odesa cabinet in 1914, that forensic medical laboratories were incorporated into the cabinets in 1923, and that biological sections were opened in the Kyiv, Odesa and Kharkiv cabinets in 1927. The book is a source on the institutional history of Ukrainian forensic science for legal historians, forensic experts and teachers of forensic science and criminalistics.

Keywords: history of forensic science, Odesa Research Institute of Forensic Examinations, forensic institutions, southern Ukraine, cabinet of scientific forensic examination, 1914–1941.

Першоджерело: Комаха В. О. Становлення і розвиток судової експертизи та судово-експертних установ на Півдні України : за матеріалами перших двох етапів становлення і розвитку Одес. НДІ суд. експертиз 1914–1941 рр. Одеса : Юрид. л-ра, 2002. 512 с. Реферат оприлюднено в журналі 09.01.2023.

REFERENCES

1. Komakha V. O. Stanovlennia i rozvytok sudovoi ekspertyzy ta sudovo-ekspertnykh ustanov na Pivdni Ukrainy [Formation and Development of Forensic Science and Forensic Institutions in the South of Ukraine: Based on the First Two Stages of the Formation and Development of the Odesa Research Institute of Forensic Examinations, 1914–1941] : za materialamy pershykh dvokh etapiv stanovlennia i rozvytku Odes. NDI sud. ekspertyz 1914–1941 rr. : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. № 1 (48). URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/8058-komakha-v-o-stanovlennya-i-rozvitok-sudovoji-ekspertizi-ta-sudovo-ekspertnikh-ustanov-na-pivdni-ukrajini-za-materialami-pershikh-dvokh-

etapiv-stanovlennya-i-rozvitku-odes-ndi-sud-ekspertiz-1914-1941-rr-v-o-komakha-o-yurid-l-ra-2002-512-s (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Коментар науковця до нової редакції статті 14 Закону України "Про судову експертизу": "Запровадження зазначених стягнень це зростання вимог притягнення експертів до відповідальності, кадровий колапс, нові схеми"[1]

Прохоров-Лукін Г.

Оригінальна публікація · оприлюднено 08.01.2023

Анотація. З 1 січня 2023 р. набула чинності нова редакція статті 14 Закону України «Про судову експертизу», яка врегулювала дисциплінарну відповідальність судових експертів і визначила 12 видів дисциплінарних проступків. Кандидат юридичних наук, судовий експерт вищого кваліфікаційного класу Прохоров-Лукін Г. оцінює ці зміни критично й прогнозує їх наслідки для судово-експертної діяльності. На його думку, перелік проступків фактично відкриває «сезон полювання» на експертів з боку зацікавлених осіб: стягнення тягне позбавлення премій і обмеження службового зростання, тож слід очікувати відпливу кваліфікованих кадрів передусім із державних експертних установ, а також моральної шкоди експертам під час дисциплінарних проваджень. Автор наголошує, що відповідальність покладено лише на експертів, тоді як керівників Міністерства юстиції та експертних установ, які мають забезпечувати належний науково-методичний рівень експертизи, вона не стосується; механізмів захисту прав експертів, крім звернення до суду, не передбачено, тому зросте навантаження на суди, а адвокати частіше вимагатимуть притягнення експертів до відповідальності. Нечіткість формулювань, за оцінкою автора, створює корупційні ризики й загрожує кадровим колапсом державних установ, а можливість застосовувати стягнення протягом тривалого строку (до трьох років) навіть за незначні порушення, що не впливають на обґрунтованість, повноту й об'єктивність висновку, фактично скасовує принцип незалежності судового експер-

та. Коментар доповнено довідкою про законопроєкт № 7735, поданий народним депутатом Божиком В. І., і найсуттєвішими зауваженнями Головного юридичного управління Верховної Ради України до змін у статтях 8 і 14: невідповідність положень про відомчий контроль статтям 19 і 120 Конституції України, оціночність формулювання «для розгляду найважливіших питань», відсутність цілісного механізму дисциплінарної відповідальності (органу, повноважень, процедури) та включення частин п'ятої, сьомої й восьмої статті 14 до тексту з порушенням статті 116 Регламенту Верховної Ради. Матеріал корисний судовим експертам, керівникам експертних установ, адвокатам і розробникам законодавства.

Ключові слова: судовий експерт, дисциплінарна відповідальність, дисциплінарний проступок, стаття 14 Закону України «Про судову експертизу», законопроєкт № 7735, незалежність судового експерта, державні експертні установи, Головне юридичне управління Верховної Ради України.

A Scholar's Commentary on the New Wording of Article 14 of the Law of Ukraine "on Forensic Examination": "The Introduction of These Sanctions Means Tougher Demands to Hold Experts Liable, a Staffing Collapse and New Schemes"

Prokhorov-Lukin H.

Abstract. Since 1 January 2023 a new version of Article 14 of the Law of Ukraine "On Forensic Examination" has governed the disciplinary liability of forensic experts and listed twelve types of disciplinary offences. Prokhorov-Lukin H., Candidate of Legal Sciences and forensic expert of the highest qualification class, assesses the amendment and its likely consequences. In his view, the list of offences opens a "hunting season" on experts for interested parties: a sanction means loss of bonuses and blocked promotion, so qualified staff can be expected to leave state forensic institutions, and experts will suffer moral harm during disciplinary proceedings. Liability is imposed on experts alone, not on officials of the Ministry of Justice of Ukraine or heads of forensic institutions who are responsible for the scientific and method-

ological level of examinations, and experts have no remedy other than going to court, which will increase the courts' caseload. Vague definitions create corruption risks, and the possibility of imposing sanctions for up to three years even for minor breaches that do not affect the validity, completeness or objectivity of an expert opinion effectively abolishes the principle of expert independence. The commentary is supplemented by information on draft law No. 7735 and by the main objections of the Chief Legal Department of the Verkhovna Rada: conflict with Articles 19 and 120 of the Constitution, evaluative wording, the absence of a complete disciplinary procedure, and amendments to Article 14 introduced in breach of Article 116 of the Rules of Procedure.

Keywords: forensic expert, disciplinary liability, disciplinary offence, Law of Ukraine On Forensic Examination, draft law No. 7735, expert independence, state forensic institutions, Verkhovna Rada of Ukraine.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 08.01.2023.

REFERENCES

1. Prokhorov-Lukin H. Komentar naukovtsia do novoi redaktsii statti 14 Zakonu Ukrainy "Pro sudovu ekspertyzu": "Zaprovadzhennia zaznachenykh stiahnen tse zrostannia vymoh prytiahnennia ekspertiv do vidpovidalnosti, kadrovyi kolaps, novi skhemy" [A Scholar's Commentary on the New Wording of Article 14 of the Law of Ukraine "on Forensic Examination": "The Introduction of These Sanctions Means Tougher Demands to Hold Experts Liable, a Staffing Collapse and New Schemes"]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. № 1 (48). URL: https://expertize-journal.org.ua/forensics-studiia-prokhorova-lukina-hv-m-kyiv-ukraina/8052-prokhorov-lukin-g-komentar-naukovtsya-do-novoji-redaktsiji-statti-14-zakonu-ukrajini-pro-sudovu-ekspertizu-zaprovadzhennya-zaznachenikh-styagnen-tse-zrostannya-vimog-prityagnennya-ekspertiv-do-vidpovidalnosti-kadrovogo-kolapsu-novikh-skhem (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

«Психологічна допомога в умовах воєнного стану»: матеріали Всеукраїнського круглого столу (Київ, 18 травня 2023 року)[1]

Оригінальна публікація · оприлюднено 29.05.2023 · **DOI: 10.53672/ej.1.2023.03**[1]

Анотація. Збірник «Психологічна допомога в умовах воєнного стану» містить матеріали Всеукраїнського круглого столу, що відбувся 18 травня 2023 р. в Києві на базі кафедри кримінального права, процесу і криміналістики Київського університету інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія». Видання обсягом 114 сторінок вийшло в електронному вигляді у видавника Назарова О. А. як додаток до реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (ISSN 2521-1463); до друку його рекомендували ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі» та Вчена рада університету. Учасники обговорили проблематику надання, забезпечення та впровадження сучасних практик психологічної допомоги в Україні, передусім в умовах воєнного стану, а також практичні проблеми правозастосовчої техніки, пов'язаної з психологією. У роботі круглого столу взяли участь науково-педагогічні працівники провідних закладів вищої освіти, співробітники науково-дослідних установ, здобувачі вищої освіти, аспіранти, докторанти та інші зацікавлені психологією особи. Редакційну колегію очолив директор університету, доктор юридичних наук, професор Василь Фелик. До її складу ввійшли правники (проректор з наукової роботи Тильчик В. В., завідувач кафедри кримінального права Воробей П. А.), психологи (Волошина В. В. з Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Вітомський Ю. Л., Назаров О. А., Чернякова О. В.), представник Національної академії СБ України Бондаренко С. Ю. та кандидатка педагогічних наук Палій А. М.; науковими редакторами названо Тильчика В. В., Вітомського Ю. Л., Назарова О. А., Бондаренка С. Ю., Волошину В. В. та ін. Такий

склад засвідчує міждисциплінарний характер видання, що поєднує юридичну психологію, кримінальне право і процес та практичну психологічну допомогу. Збірник може бути корисним психологам, юристам, судовим експертам, викладачам і здобувачам освіти психологічного та юридичного спрямування.

Ключові слова: психологічна допомога, воєнний стан, круглий стіл, юридична психологія, правозастосовча техніка, матеріали конференції, Київський університет інтелектуальної власності та права.

"Psychological Assistance Under Martial Law": Proceedings of the All-Ukrainian Round Table (Kyiv, 18 May 2023)

Abstract. The volume presents the proceedings of the All-Ukrainian round table "Psychological Assistance under Martial Law", held on 18 May 2023 in Kyiv at the Department of Criminal Law, Procedure and Criminalistics of the Kyiv University of Intellectual Property and Law of the National University "Odesa Law Academy". The 114-page electronic collection was issued by the publisher Nazarov O. A. as a supplement to the abstract and research journal "Forensic Psychological Examination. Use of the Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice" (ISSN 2521-1463) and was recommended for publication by the Kyiv International Forensic Institute of Psychological Examination and Polygraph Research and by the University's Academic Council. The discussion addressed the provision, organisation and implementation of modern psychological assistance practices in Ukraine, particularly under martial law, as well as practical problems of law enforcement technique related to psychology. Participants included academic staff of leading universities, researchers, students, postgraduate and doctoral candidates and other persons interested in psychology. The editorial board, chaired by Professor Vasyl Felyk, Doctor of Legal Sciences, brought together lawyers, psychologists and a representative of the National Academy of the Security Service of Ukraine, which reflects the interdisciplinary nature of the collection at the intersection of legal psychology, criminal law and procedure and applied psychological assistance.

The proceedings may be useful to psychologists, lawyers, forensic experts and teachers.

Keywords: psychological assistance, martial law, round table, legal psychology, law enforcement technique, conference proceedings, Ukraine.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 29.05.2023; DOI: **10.53672/ej.1.2023.03**[1].

REFERENCES

1. "Psykholohichna dopomoha v umovakh voiennoho stanu": materialy Vseukrainskoho kruhloho stolu (Kyiv, 18 travnia 2023 roku) ["Psychological Assistance Under Martial Law": Proceedings of the All-Ukrainian Round Table (Kyiv, 18 May 2023)]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. № 1 (48). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.1.2023.03. URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/9067-psikhologichna-dopomoga-v-umovakh-voennogo-stanu-materiali-vseukrajinskogo-kruglogo-stolu-kijiv-18-travnya-2023-roku (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.2. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

В 2022 році відбувся захист дисертаційної роботи Яремчук Регіни Анатоліївни, начальника служби поліграфологічних досліджень Служби судової охорони на тему: "Психолого-правові засади використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України"[1]

Яремчук Р. А.

Реферат · оприлюднено 23.02.2023

Реферат. Яремчук Р. А., начальниця служби поліграфологічних досліджень Служби судової охорони, у дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» (Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2022, 232 с.) досліджує психолого-правові засади використання поліграфа в кад-

ровому забезпеченні підрозділів МВС України. Тему затверджено 30 жовтня 2018 р.; науковий керівник — доктор психологічних наук, професор Кудерміна О. І., офіційні опоненти — доктори психологічних наук Казміренко В. і Колісниченко О. Авторка виходить з того, що реформування правоохоронних органів висуває нові вимоги до відбору, професійно-психологічної підготовки та супроводження персоналу, а наявний психологічний інструментарій кадрового забезпечення використовують не повною мірою. Проаналізувавши зарубіжний і вітчизняний досвід нормативно-правового, організаційного та психологічного забезпечення, Яремчук Р. А. розглядає психофізіологічне дослідження з використанням поліграфа як сучасний, хоча й дискусійний серед юристів і психологів метод, здатний одночасно реєструвати кілька фізіологічних параметрів і давати значущу інформацію під час прийому на службу, кадрових перевірок у зв'язку з переміщенням і службових розслідувань. Окреслено межі та можливості поліграфологічних досліджень у кадровій роботі, а також психологічні засади формулювання запитань, передтестової бесіди, безпосереднього тестування, виявлення протидії обстеженню, діагностики ознак неправди й урахування гендерних особливостей обстежуваних. Розмежувавши поняття «брехня», «неправда» і «самообман», авторка сформулювала практичні рекомендації щодо інтерпретації поліграфологом отриманих результатів; окремо розглянуто психологічні особливості обстеження чоловіків і жінок. Для вдосконалення нормативного регулювання запропоновано проєкт Інструкції «Про порядок організації та проведення поліграфологічного опитування у Службі судової охорони». Рекомендації щодо передтестової бесіди й тестування під час скринінгових досліджень і службових розслідувань мають прикладне значення для поліграфологів, кадрових підрозділів і психологів правоохоронних органів. На сайті журналу наведено бібліографічний опис, посилання на текст дисертації та її резервну копію.

Ключові слова: поліграф, поліграфологічне дослідження, кадрове забезпечення, МВС України, Служба судової охорони, передтестова бесіда, скринінгове дослідження, службове розслідування, протидія обстеженню, гендерні особливості, дисертація доктора філософії.

Psychological and Legal Foundations of Using the Polygraph in Staffing the Units of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (PhD Thesis by Yaremchuk R. A., 2022)

Yaremchuk R. A.

Abstract. The PhD thesis in Psychology (specialty 053) by Yaremchuk R. A., head of the polygraph examination service of the Court Security Service, was completed at the National Academy of Internal Affairs (Kyiv, 2022, 232 pages) under the supervision of Professor Kudermina O. I. It examines the psychological and legal basis for using the polygraph in personnel management of units of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. The author argues that the reform of law enforcement agencies imposes new requirements on selection, professional psychological training and support of staff, while the available psychological tools are underused. After analysing foreign and Ukrainian regulatory, organisational and psychological practice, she treats psychophysiological examination using a polygraph as a modern, though debated, method that records several physiological parameters at once and yields relevant information in recruitment, personnel checks related to transfers and internal investigations. The thesis outlines the limits and possibilities of polygraph testing in personnel work and the psychological principles of question formulation, the pre-test interview, testing itself, detection of countermeasures, diagnosis of deception and consideration of gender differences. Distinguishing between "lie", "untruth" and "self-deception" allowed the author to formulate practical recommendations for interpreting results; the specifics of examining men and women are considered separately. A draft Instruction on organising and conducting polygraph interviews in the Court Security Service is proposed. The recommendations on pre-test interviews

and testing in screening and internal investigations are of practical value for polygraph examiners and HR units.

Keywords: polygraph, polygraph examination, personnel management, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Court Security Service, pre-test interview, screening, internal investigation, countermeasures, gender differences.

Першоджерело: Яремчук Р. А. Психолого-правові засади використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України : дис. … д-ра філософії : 053 – Психологія / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2022. 232 с. (копія:).[2][3] Реферат оприлюднено в журналі 23.02.2023.

REFERENCES

1. Yaremchuk R. A. V 2022 rotsi vidbuvsia zakhyst dysertatsiinoi roboty Yaremchuk Rehiny Anatoliivny, nachalnyka sluzhby polihrafolohichnykh doslidzhen Sluzhby sudovoi okhorony na temu: "Psykholoho-pravovi zasady vykorystannia polihrafa v kadrovomu zabezpechenni pidrozdiliv MVS Ukrainy" [Psychological and Legal Foundations of Using the Polygraph in Staffing the Units of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (PhD Thesis by Yaremchuk R. A., 2022)] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. № 1 (48). URL: https://expertize-journal.org.ua/doslidzhennya-na-poligrafi/8327-v-2022-rotsi-vidbuvsya-zakhist-disertatsijnoji-roboti-yaremchuk-regini-anatolijivni-nachalnika-sluzhbi-poligrafologichnikh-doslidzhen-sluzhbi-sudovoji-okhoroni-na-temu-psikhologo-pravovi-zasadi-vikoristannya-poligrafa-v-kadrovomu-zabezpechenni-pidrozdiliv-mvs-ukrajini (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Yaremchuk R. A. Psykholoho-pravovi zasady vykorystannia polihrafa v kadrovomu zabezpechenni pidrozdiliv MVS Ukrainy [Psychological and Legal Foundations of Using the Polygraph in Staffing the Units of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine] : dys. … d-ra filosofii : 053 – Psykholohiia / Nats. akad. vnutr. sprav. Kyiv, 2022. 232 s. (kopiia:). URL: https://elar.navs.edu.ua/handle/123456789/21735 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Yaremchuk R. A. Psykholoho-pravovi zasady vykorystannia polihrafa v kadrovomu zabezpechenni pidrozdiliv MVS Ukrainy [Psychological and Legal Foundations of Using the Polygraph in Staffing the Units of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine] : dys. ... d-ra filosofii : 053 – Psykholohiia / Nats. akad. vnutr. sprav. Kyiv, 2022. 232 s. (kopiia:). URL: https://expertize-journal.org.ua/images/dzherela/yaremchuk-r-a-dysertatsiia-2022.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.3. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Керівні принципі Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя,дружнього до дітей, ухвалені Комітетом міністрів Ради Європи : Програма Ради Європи від 17 листопада 2010 р.[1]

Комітет міністрів Ради Європи.

Реферат офіційного документа · оприлюднено 04.02.2023

Реферат. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей, ухвалено 17 листопада 2010 р. на 1098-му засіданні заступників міністрів. Проєкт підготувала Група фахівців з питань правосуддя, дружнього до дітей (CJ-S-CH), створена при Європейському комітеті з правового співробітництва (CDCJ); під час підготовки Рада Європи опитала майже 3 800 дітей і молодих людей. Принципи поширюються на всі ситуації, коли дитина, тобто особа до 18 років, контактує з органами кримінального, цивільного чи адміністративного правосуддя, а правосуддя, дружнє до дітей, визначено як доступне, відповідне вікові, швидке, ретельне й зорієнтоване на потреби та права дитини. Основоположними засадами названо участь, найкращі інтереси дитини, гідність, захист від дискримінації та верховенство права. Документ охоплює етапи до, під час і після судового провадження: інформування дитини та батьків, захист приватного життя й персональних даних, безпеку й запобігання вторинній віктимізації, міждисциплінарну підготовку фахівців, позбавлення волі лише як крайній захід, взаємодію з поліцією, доступ до суду, правову допо-

могу і право бути почутою. Для судово-психологічної практики найважливіші положення про докази й свідчення дітей (пп. 64–74): опитування мають проводити підготовлені фахівці в умовах, що відповідають вікові та комунікативним потребам дитини; рекомендовано аудіовідеозапис свідчень, мінімальну кількість і тривалість опитувань, проведення їх по змозі однією особою, уникнення контакту з імовірним кривдником і протоколи без навідних запитань, а свідчення дитини не можна вважати недійсними чи недостовірними лише через її вік. Публікацію в журналі супроводжує вступ про зміст ідеї «дружнього» правосуддя та перелік міжнародних і національних актів щодо захисту прав дитини: Конвенція ООН про права дитини, Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Закони України «Про охорону дитинства» і «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Національна стратегія реформування системи юстиції щодо дітей до 2023 р., Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції, рекомендації щодо «зелених кімнат» та опитування дітей.

Ключові слова: правосуддя, дружнє до дітей, Рада Європи, Комітет міністрів, права дитини, опитування дитини, свідчення дитини, вторинна віктимізація, найкращі інтереси дитини, зелені кімнати, ювенальна юстиція.

Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Child-Friendly Justice, Adopted by the Committee of Ministers on 17 November 2010

Komitet ministriv Rady Yevropy.

Abstract. The Guidelines on child-friendly justice were adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 17 November 2010 at the 1098th meeting of the Ministers' Deputies. They were drafted by the Group of Specialists on child-friendly justice (CJ-S-CH) under the European Committee on Legal Co-operation, and the preparation included a consultation in which almost 3,800 children and young people took part. The Guidelines apply whenever a child, meaning any

person under 18, comes into contact with criminal, civil or administrative justice, and define child-friendly justice as accessible, age-appropriate, speedy, diligent and focused on the needs and rights of the child. Five fundamental principles are set out: participation, best interests of the child, dignity, protection from discrimination and the rule of law. Further sections address information and advice, privacy, safety and prevention of secondary victimisation, training of professionals, a multidisciplinary approach, deprivation of liberty as a last resort, children and the police, access to court, legal representation and the right to be heard. For forensic psychologists the key provisions are those on evidence and statements by children (paras 64–74): interviews by trained professionals in suitable settings, audiovisual recording, as few and as short interviews as possible, preferably by the same person, no contact with the alleged perpetrator, protocols avoiding leading questions, and the rule that a child's statement must never be presumed invalid solely because of age. The journal adds a list of international and Ukrainian instruments on child protection.

Keywords: child-friendly justice, Council of Europe, Committee of Ministers, children's rights, child interviewing, child testimony, secondary victimisation, best interests of the child, juvenile justice.

Першоджерело: Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей : ухвалені Комітетом міністрів Ради Європи 17 листоп. 2010 р.[2] Реферат оприлюднено в журналі 04.02.2023.

REFERENCES

1. Komitet ministriv Rady Yevropy. Kerivni pryntsypi Komitetu ministriv Rady Yevropy shchodo pravosuddia,druzhnoho do ditei, ukhvaleni Komitetom ministriv Rady Yevropy [Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Child-Friendly Justice, Adopted by the Committee of Ministers on 17 November 2010] : Prohrama Rady Yevropy vid 17 lystopada 2010 r. : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. № 1 (48). URL: https://expertize-journal.org.ua/vyznachennia-mistsia-meshkannia-

dytyny/8196-kerivni-printsipi-komitetu-ministriv-radi-evropi-shchodo-pravosuddya-druzhnogo-do-ditej-ukhvaleni-komitetom-ministriv-radi-evropi-programa-radi-evropi-vid-17-listopada-2010-r (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Kerivni pryntsypy Komitetu ministriv Rady Yevropy shchodo pravosuddia, druzhnoho do ditei [Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Child-Friendly Justice] : ukhvaleni Komitetom ministriv Rady Yevropy 17 lystop. 2010 r. URL: https://rm.coe.int/16804c2188 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.4. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Орієнтовний перелік вирішуваних питань, межі компетенції, права психологів Реєстру психологів, які залучаються до кримінальних проваджень за участю малолітніх, неповнолітніх осіб та особливості їх залучення в кримінальних провадженнях[1]

Назаров О. А.

Оригінальна публікація · оприлюднено 16.06.2023 · **DOI: 10.53672/ej.1.2023.01**[1]

Анотація. Із 7 лютого 2023 р. в Україні діє пілотний проєкт залучення психологів до кримінальних проваджень за участю малолітніх і неповнолітніх осіб через регіональні центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, а Координаційний центр з надання правової допомоги формує відповідний Реєстр психологів. Назаров О. А. аналізує правове підґрунтя цього механізму й окреслює, які питання може вирішувати такий психолог, де пролягають межі його компетенції та якими правами він наділений. Автор спирається на Конвенцію ООН про права дитини, закон 2021 р. щодо імплементації Ланцаротської конвенції, спільний наказ Мін'юсту, МВС і Офісу Генерального прокурора № 493/5/67/32 від 07.02.2023, наказ Мін'юсту № 1326/5 від 13.04.2023 про ведення Реєстру й конкурсний відбір, наказ Координаційного центру № 235-аг

від 15.05.2023, а також на статті 71, 72, 77, 122, 226–228, 236, 354, 484–486 КПК України. Простежено історію ініціативи (з квітня 2022 р., за участі Міжвідомчої координаційної ради з питань правосуддя щодо неповнолітніх, правоохоронних органів і ЮНІСЕФ), названо регіони пілотного проєкту й суб'єктів, на запит яких залучають психолога: слідчого, прокурора, ювенального поліцейського, слідчого суддю, суд. Автор розмежовує участь психолога в допиті та інших слідчих (розшукових) діях і його можливу роль спеціаліста, зокрема залученого стороною захисту, з правом надавати висновки під час розслідування кримінальних проступків. Запропоновано орієнтовний перелік запитань до психолога щодо укладу життя й виховання неповнолітнього, його вікових і соціально-психологічних рис, рівня розвитку та ознак розумової відсталості, не пов'язаної з психічною хворобою. Наголошено, що психолог не вирішує правових питань, зокрема про винуватість інших осіб чи достовірність показань дитини, а власне «розслідування», висновок про факт насильства або обіцянки дитині виходять за межі його компетенції. Згадано також впровадження моделі «Барнахус». Стаття корисна психологам, слідчим, прокурорам, адвокатам і суддям.

Ключові слова: Реєстр психологів, психолог у кримінальному провадженні, малолітні та неповнолітні особи, допит дитини, безоплатна вторинна правова допомога, межі компетенції психолога, спеціаліст, КПК України, правосуддя, дружнє до дитини, модель «Барнахус».

Indicative List of Issues to Be Resolved, Limits of Competence and Rights of Psychologists Included in the Register of Psychologists Engaged in Criminal Proceedings Involving Minors, and Specifics of Their Engagement in Criminal Proceedings

Nazarov O. A.

Abstract. Since 7 February 2023 Ukraine has run a pilot project under which psychologists are engaged in criminal proceedings involving children through regional centres for free secondary legal aid,

and the Legal Aid Coordination Centre maintains a Register of such psychologists. Nazarov O. A. analyses the legal basis of this mechanism and defines the issues such a psychologist may address, the limits of their competence and their rights. The study draws on the UN Convention on the Rights of the Child, the 2021 law implementing the Lanzarote Convention, joint order No. 493/5/67/32 of the Ministry of Justice of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs and the Office of the Prosecutor General, Ministry of Justice order No. 1326/5 of 13 April 2023, the Coordination Centre's order No. 235-ag of 15 May 2023 and Articles 71, 72, 77, 122, 226–228, 236, 354 and 484–486 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. The paper traces the initiative since April 2022, names the pilot regions and the authorities that may request a psychologist, and distinguishes the psychologist's presence during interviews and other investigative actions from the role of a specialist, including one engaged by the defence, who may give opinions in the investigation of criminal misdemeanours. An indicative list of questions is proposed on a minor's living conditions and upbringing, age-related and socio-psychological traits, level of development and signs of intellectual disability unrelated to mental illness. The psychologist does not decide legal issues such as guilt or the credibility of a child's testimony; conducting one's own investigation or making promises to the child exceeds their competence. The Barnahus model is also mentioned.

Keywords: register of psychologists, psychologist in criminal proceedings, minors, child interview, free secondary legal aid, limits of competence, specialist, Criminal Procedure Code of Ukraine, child-friendly justice, Barnahus.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 16.06.2023; DOI: **10.53672/ej.1.2023.01**[1].

REFERENCES

1. Nazarov O. A. Oriientovnyi perelik vyrishuvanykh pytan, mezhi kompetentsii, prava psykholohiv Reiestru psykholohiv, yaki zaluchaiutsia do kryminalnykh provadzhen za uchastiu malolitnikh, nepovnolitnikh osib ta osoblyvosti yikh zaluchennia v kryminalnykh provadzhenniakh [Indicat-

ive List of Issues to Be Resolved, Limits of Competence and Rights of Psychologists Included in the Register of Psychologists Engaged in Criminal Proceedings Involving Minors, and Specifics of Their Engagement in Criminal Proceedings]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. № 1 (48). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.1.2023.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/9261-orientovnij-perelik-virishuvanikh-pitan-mezhi-kompetentsiji-prava-psikhologiv-ta-osoblivosti-jikh-zaluchennya-do-kriminalnikh-provadzhen-za-uchastyu-ditej-v-suchasnikh-umovakh (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.5. РЕЦЕНЗІЇ ТА НОВІ ВИДАННЯ

Монографія[1]

Juodkaitė-Granskienė G., Mozūraitis G.

Реферат · оприлюднено 06.02.2023

Реферат. Шістнадцятий том серійного видання «Kriminalistika ir teismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika» («Криміналістика та судова експертологія: наука, навчання, практика») вийшов 2020 р. у Вільнюсі заходами Литовського центру судової експертизи та Литовського товариства криміналістів. Упорядниками тому є Juodkaitė-Granskienė G. (Вільнюський університет) і Mozūraitis G. (Литовський центр судової експертизи), переклади виконали Gorbatkov A., Juodkaitė-Granskienė G. і Malevski H.; обсяг — 520 сторінок, ISBN 9789986555483. За бібліографічним записом репозитарію Університету Миколаса Ромеріса це упорядкована наукова праця, тобто збірник статей, хоча на сайті журналу її названо монографією. Видання узагальнює досвід фахівців з кількох країн Європи та Центральної Азії: серед країн авторів названо Литву, Німеччину, Чехію, Польщу, Італію, Словаччину, Естонію, Боснію і Герцеговину, Казахстан і Сербію; тексти опубліковано англійською, литовською та російською мовами. Том підготовлено й видано під час пандемії COVID-19, і випущено в елект-

ронному форматі, що, як зазначено в анотації, нехарактерно для таких видань; тексти авторів не редагувалися. Статті присвячено тенденціям розвитку криміналістичної дидактики, гармонізації в судовій експертизі, криміналістичній тактиці, актуальним питанням використання спеціальних знань, а також проблемним аспектам розслідування злочинів, що відбиває міждисциплінарний і прикладний характер криміналістики та судової експертології. У довідковій частині редакція журналу звертає увагу на прагнення країн Європейського Союзу досягти консенсусу щодо кращих практик судової експертизи й розробити європейське керівництво. Для цього застосовують консенсусну конференцію, підготовку до якої ведуть за чотирма напрямами: призначення експерта (місія та очікування), експертне провадження й висновок, кваліфікація, компетентність і оцінювання експертів, статус та етика експертів. У формуванні спільних стандартів беруть участь Бельгія, Болгарія, Румунія, Чехія, Франція, Німеччина, Італія, Люксембург, Нідерланди, Велика Британія та Іспанія. Видання корисне українським судовим експертам і науковцям для порівняльного аналізу.

Ключові слова: криміналістика, судова експертологія, судова експертиза, Литовський центр судової експертизи, криміналістична дидактика, гармонізація судової експертизи, європейські стандарти, статус та етика експерта, порівняльне правознавство.

Criminalistics and Forensic Expertology: Science, Studies, Practice. Vol. 16 (Compiled by G. Juodkaitė-Granskienė and G. Mozūraitis)

Juodkaitė-Granskienė G., Mozūraitis G.

Abstract. Volume 16 of the serial publication “Kriminalistika ir teismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika” (Criminalistics and Forensic Expertology: Science, Studies, Practice) was issued in Vilnius in 2020 by the Lithuanian Forensic Science Centre and the Lithuanian Society of Criminalists. It was compiled by Juodkaitė-Granskienė G. (Vilnius University) and Mozūraitis G. (Lithuanian Forensic Science Centre), translated by Gorbatkov A., Juodkaitė-Granskienė G. and Malevski H., and runs to 520 pages (ISBN 9789986555483). The reposit-

ory record of Mykolas Romeris University classifies it as a compiled scientific work, i.e. a collection of papers, although the journal's website calls it a monograph. The volume brings together contributors from Lithuania, Germany, the Czech Republic, Poland, Italy, Slovakia, Estonia, Bosnia and Herzegovina, Kazakhstan and Serbia, with texts in English, Lithuanian and russian. Prepared during the COVID-19 pandemic, it was published in electronic form, and the authors' texts were not edited. The papers deal with trends in criminalistic didactics, harmonisation of forensic practice, criminalistic tactics, current uses of special knowledge and problems of criminal investigation. The journal's editorial note adds that EU states are seeking a European consensus on best forensic practice through a consensus conference prepared in four areas: appointment of the expert, expert proceedings and report, qualification and assessment of experts, and their status and ethics. The volume is a resource for comparative research by Ukrainian forensic experts.

Keywords: criminalistics, forensic expertology, forensic examination, Lithuanian Forensic Science Centre, criminalistic didactics, harmonisation of forensic science, European standards, expert ethics, comparative law.

Першоджерело: Criminalistics and forensic examination: scientific research, studies, practice = Криміналістика та судова експертиза: наукові дослідження, навчання, практика. Vol. 16 / compilers: G. Juodkaitė-Granskienė, G. Mozūraitis ; translators: A. Gorbatkov, G. Juodkaitė-Granskienė, H. Malevski. Vilnius : Lietuvos teismo ekspertizės centras : Lietuvos kriminalistų draugija, 2020. 520 p. ISBN 9789986555483. Реферат оприлюднено в журналі 06.02.2023.

REFERENCES

1. Juodkaitė-Granskienė G., Mozūraitis G. Monohrafiia [Monograph] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. № 1 (48). URL: https://expertize-journal.org.ua/books/8205-monografiya (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 2. Новини журналу

08.01.2023

Коментар науковця до нової редакції статті 14 Закону України "Про судову експертизу": "Запровадження зазначених стягнень призведе до: зростання звернень адвокатів з вимогами притягнення експертів до відповідальності, кадрового колапсу, нових схем"[1]

З 1 січня 2023 року набула чинності нова редакція ст. 14 Закону «Про судову експертизу», яка визначила 12 видів дисциплінарних проступків судових експертів. Кандидат юридичних наук, судовий експерт вищого кваліфікаційного класу Г. Прохоров-Лукін вважає, що розмиті формулювання створюють корупційні ризики, спричинять потік скарг адвокатів і відтік кадрів із державних установ, а також підважують принцип незалежності експерта. Наведено й зауваження Головного юридичного управління ВРУ до законопроєкту № 7735: брак цілісного механізму дисциплінарної відповідальності та порушення ст. 116 Регламенту.

26.01.2023

08 лютого 2023 року Міністерство юстиції України запланувало проведення презентації блоку моніторингового звіту у сфері судово-експертної діяльності щодо впровадження та аналізу ефективності прийнятих нормативно-правових актів[2]

Директорат правосуддя та кримінальної юстиції Мін'юсту запланував на 8 лютого 2023 року (13:30–17:00, офлайн і онлайн) презентацію розділу щорічного моніторингового звіту про ефективність нормативного регулювання судово-експертної діяльності, підготовленого за участі Проєкту ЄС «Право-Justice». Автор розділу, державний експерт А. С. Уласевич, зосередився на трьох проблемах: залученні іноземних експертів, використанні результатів експертиз, проведених за

кордоном, і збереженні документів в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Для кожної проаналізовано законодавство, судову практику, практику ЄСПЛ і запропоновано рішення.

02.02.2023

Міністерством юстиції України встановило вартість однієї експертогодини у 2023 році для судових експертиз та експертних досліджень[3]

Наказом Мін'юсту від 16.01.2023 № 230/5, що набрав чинності 1 лютого, вартість однієї експертогодини у 2023 році встановлено на рівні 238 грн 98 коп. Нагадано, що за пунктом 12 постанови Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 року № 710 цю вартість щороку коригують станом на 1 січня з урахуванням індексу споживчих цін. Від вартості експертогодини залежить оплата судових експертиз та експертних досліджень, тож ця інформація потрібна судовим експертам, адвокатам і сторонам проваджень для розрахунків.

07.02.2023

"Оцінка потреб у сфері медіації у воєнний та повоєнний періоди"- опитування від USAID[4]

Програма USAID «Справедливість для всіх» запросила суддів, працівників апаратів судів, адвокатів, нотаріусів, працівників системи безоплатної правової допомоги, представників органів державної влади й місцевого самоврядування, правозахисних організацій і науковців узяти участь в опитуванні «Оцінка потреб у сфері медіації у воєнний та повоєнний періоди». Отримані відповіді використають для підготовки рекомендацій і дорожньої карти розвитку медіації задля розбудови миру, запобігання конфліктам та їх розв'язання в Україні. Оголошення поширила пресслужба ДСА України.

13.02.2023

Відеозапис Моніторингового звіту Міністерства юстиції України по темі: Судова експертиза. Від громадської організації судових експертів "Всеукраїнська незалежна науково-дослідна експертна спілка" виступив заступник голови Назаров Олег Анатолійович[5]

8 лютого 2023 року Мін'юст за підтримки Проєкту ЄС «Право-Justice» презентував звіт щорічного моніторингу застосування законодавства у сфері судової експертизи. Заступник голови ГО судових експертів «Всеукраїнська незалежна науково-дослідна експертна спілка» Олег Назаров кілька разів виступив із пропозиціями щодо вдосконалення нормативного забезпечення роботи судових експертів. Обговорювали залучення іноземних експертів, визнання результатів експертиз, проведених за кордоном, допит іноземного експерта і збереження документів в умовах воєнного стану. Ці питання важливі для розслідування злочинів російської федерації. Додано відеозапис заходу.

23.02.2023

Острозький осередок Ліги студентів Асоціації правників України 4-5 березня 2023 року організовує Всеукраїнську школу «Юридичної психології» де будуть представлені основи судово-психологічної експертизи та класичний і сучасний поліграф EyeDetect[6]

Острозький осередок Ліги студентів Асоціації правників України анонсував щорічну Всеукраїнську школу «Юридичної психології», яка відбудеться 4–5 березня 2023 року в Рівному. Участь коштує 350 грн для членів Ліги та 400 грн для студентів і практикуючих юристів. Серед спікерів названо адвокатку Марію Цип'ящук з темою «Що таке юридична психологія?» і судового експерта-психолога (поліграфолога), к. психол. н. Олега Назарова, який розповість про основи судово-психологічної експертизи в Україні та продемонструє класичний поліграф і EyeDetect.

REFERENCES

1. Komentar naukovtsia do novoi redaktsii statti 14 Zakonu Ukrainy "Pro sudovu ekspertyzu": "Zaprovadzhennia zaznachenykh stiahnen pryzvede do: zrostannia zvernen advokativ z vymohamy prytiahnennia ekspertiv do vidpovidalnosti, kadrovoho kolapsu, novykh skhem" [A Scholar's Commentary on the New Version of Article 14 of the Law of Ukraine "on Forensic Examination": "Introducing These Penalties Will Lead to an Increase in Lawyers' Demands to Hold Experts Liable, a Personnel Collapse

and New Schemes"]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2023. 8 sich. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/8050-komentar-novoji-redaktsiji-statti-14-zakonu-ukrajini-pro-sudovu-ekspertizu-vid-kandidata-yuridichnikh-nauk-sudovogo-eksperta-vishchogo-kvalifikatsijnogo-klasu-grigorij-prokhorova-lukina-zaprovadzhennya-zaznachenikh-styagnen-prizvede-do-zrostannya-zvernen-advokativ-z-vimogami-prityagnennya-sudovikh-ekspertiv-do-distsiplinarnoji-vidpovidalnosti-kadrovogo-kolapsu-v-derzhav-ustanovakh-novikh-koruptsij (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. 08 liutoho 2023 roku Ministerstvo yustytsii Ukrainy zaplanuvalo provedennia prezentatsii bloku monitorynhovoho zvitu u sferi sudovo-ekspertnoi diialnosti shchodo vprovadzhennia ta analizu efektyvnosti pryiniatykh normatyvno-pravovykh aktiv [On 8 February 2023, the Ministry of Justice of Ukraine Scheduled a Presentation of a Section of the Monitoring Report on Forensic Expert Activity Concerning the Implementation and Effectiveness of Adopted Regulatory Acts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2023. 26 sich. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/8142-08-lyutogo-2023-roku-direktoratom-pravosuddya-ta-kriminalnoji-yustitsiji-ministerstva-yustitsiji-ukrajini-zaplanuvalo-provedennya-prezentatsiji-bloku-monitoringovogo-zvitu-u-sferi-sudovo-ekspertnoji-diyalnosti-shchodo-vprovadzhennya-ta-analizu-efektivnosti-prijnyatikh-normativno-pravovikh-aktiv (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Ministerstvom yustytsii Ukrainy vstanovylo vartist odniiei ekspertohodyny u 2023 rotsi dlia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen [The Ministry of Justice of Ukraine Set the Cost of One Expert Hour in 2023 for Forensic Examinations and Expert Studies]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2023. 2 liut. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/8187-ministerstvom-yustitsiji-ukrajini-16-sichnya-2023-roku-dlya-sudovikh-ekspertiz-ta-ekspertnikh-doslidzhen-vstanovilo-vartist-odnieji-eksperto-godini-u-2023-rotsi (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. "Otsinka potreb u sferi mediatsii u voiennyi ta povoiennyi periody"-opytuvannia vid USAID ["Assessment of Mediation Needs in the Wartime and Post-War Periods": A USAID Survey]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2023. 7 liut. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=8209 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Videozapys Monitorynhovoho zvitu Ministerstva yustytsii Ukrainy po temi: Sudova ekspertyza. Vid hromadskoi orhanizatsii sudovykh ekspertiv "Vseukrainska nezalezhna naukovo-doslidna ekspertna spilka" vystupyv zastupnyk holovy Nazarov Oleh Anatoliiovych [Video Recording of the Monitoring Report of the Ministry of Justice of Ukraine on Forensic Examination. Oleh Anatoliiovych Nazarov, Deputy Head, Spoke on Behalf of the Public Organisation of Forensic Experts "All-Ukrainian Independent Research Expert Union"]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2023. 13 liut. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/8250-monitoringovij-zvit-tema-sudova-ekspertiza-vid-gromadskoji-organizatsiji-sudovikh-ekspertiv-vseukrajinskoji-nezalezhnoji-naukovo-doslidnoji-ekspertnoji-spilki-vistupiv-zastupnik-golovi-nazarov-oleg (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Ostrozkyi oseredok Lihy studentiv Asotsiatsii pravnykiv Ukrainy 4-5 bereznia 2023 roku orhanizovuie Vseukrainsku shkolu "Yurydychnoi psykholohii" de budut predstavleni osnovy sudovo-psykholohichnoi ekspertyzy ta klasychnyi i suchasnyi polihraf EyeDetect [On 4–5 March 2023, the Ostroh Branch of the League of Students of the Ukrainian Bar Association Organises the All-Ukrainian School of "Legal Psychology", Where the Fundamentals of Forensic Psychological Examination and the Classic and Modern EyeDetect Polygraph Will Be Presented]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2023. 23 liut. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/8329-ostrozkij-oseredok-ligi-studentiv-asotsiatsiji-pravnikiv-ukrajini-4-5-bereznya-2023-roku-organizovue-vseukrajinsku-shkolu-yuridichnoji-psik-

hologiji-v-misti-rivno-de-budut-predstavleni-osnovi-sudovo-psikhologich-noji-ekspertizi-ta-osoblivosti-zastosuvannya-klasichnogo-ta-suchasnogo-poligrafa-eyedetect (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 3. Новини інженерної психології та психотехніки

ВЛАСНІ РОЗРОБКИ

Mobi-крісло Polygraph (модель 3)

У січні 2022 року в Україні розробили Mobi крісло Polygraph модель 3 — складане дерев'яне поліграфологічне крісло вагою близько 9 кг, яке перевозять у сумці-чохлі.

Прототипом стало портативне крісло компанії Axciton — Portable Polygraph Subject Chair вартістю 550 доларів США. Mobi-крісло модель 3 виготовлене з ясена і має механізм складання типу «ножиці»: щоб розкласти його, досить потягнути підлокітники в різні боки [1].

Mobi крісло Polygraph модель 3 [1]

Крісло витримує навантаження до 150 кг і за міцністю не поступається стаціонарним. Сидіння й спинка — з тканини Oxford 900, дерев'яні деталі відшліфовані й покриті водовідштовхувальним лаком, а

обмежувачі не дають кріслу перекинутися, коли на нього сідають. Вага виробу — 9,7 кг, гарантія — 24 місяці, вартість на час публікації — 6830 гривень [1].

Прототип — портативне крісло Axciton Portable Polygraph Subject Chair [1]

Як і інші вироби серії, крісло має створювати сприятливі умови для обстежуваного й знижувати статичне напруження м'язів рук і верхньої частини тіла під час тривалого тестування — цього вимагають міжнародні стандарти інструментальної детекції прихованої інформації. Розробник — кандидат психологічних наук, доцент О. А. Назаров [2].

REFERENCES

1. V Ukraini rozrobleno nailehshe polihrafolohichne krislo v sviti – Mobi krislo Polygraph model 3, vaha yakoho skladaie bilia 9 kilohram ta yake transportuietsia v sumtsi chokhli - pryznacheno dlia zastosuvannia pid chas doslidzhen, opytuvan na polihrafi [The World's Lightest Polygraph Chair Has Been Developed in Ukraine – The Mobi Polygraph Chair Model 3, Weighing About 9 Kilograms and Transported in a Carry Bag, Intended for Use During Polygraph Examinations and Interviews]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 15 zhovt. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/7500-v-ukrajini-rozrobleno-najlegshe-poligrafolo-gichne-krislo-v-sviti-mobi-polygraph-model-3-vaga-yakogo-skladae-bilya-9-

kilogram-ta-yake-transportuetsya-v-sumtsi-chokhli (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Polyhrafolohichne krislo dlia psykhofiziolohichnykh doslidzhen, opytuvan iz zastosuvanniam polihrafa - nailehshe u sviti, vaha bilia 9 kilohram u sumtsi chokhli. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 15 zhovt. URL: https://expertize-journal.org.ua/ustatkuvannya-dlya-poligrafa/7501-poligrafologichne-krislo-dlya-psikhofiziologichnikh-doslidzhen-opituvan-iz-zastosuvannyam-poligrafa-najlegshe-u-sviti-vaga-bilya-9-kilogram-u-sumtsi-chokhli (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Читачі також шукають

- Реєстр методик проведення судових експертиз[1]
- Заява з показаннями свідка, засвідчена нотаріально: позиція Верховного Суду[2]
- 28 типових зразків заяв і клопотань до суду[3]
- Висновок експерта як доказ: правові позиції Верховного Суду[4]
- База правових позицій Верховного Суду[5]

СТАНЬТЕ АВТОРОМ ЖУРНАЛУ

Судова експертиза потребує дослідників, які не бояться складних запитань. Якщо ви науковець, судовий експерт, адвокат, психолог чи здобувач наукового ступеня, надсилайте свої статті до редакції: журнал публікує дослідження з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез наведено далі.

QR-код відкриває цей номер на сайті; архів усіх номерів[6].

ПОТРІБЕН СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ?

Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією.

Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[7] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

REFERENCES

1. Reiestr metodyk provedennia sudovykh ekspertyz [Register of Methodologies for Conducting Forensic Examinations]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/reestr-metodik-sud-expertiz (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Zaiava z pokazanniamy svidka, zasvidchena notarialno: pozytsiia Verkhovnoho Sudu [A Witness Statement Certified by a Notary: The Position of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5752-zayava-z-pokazannyami-svidka-pidpis-yakogo-zasvidchuetsya-notarialno-v-gpk-nadannya-pokazan-svidkiv-shlyakhom-posvidchennya-notariusom-ne-spriyae-vsebichnomu-zabezpechennyu-prava-uchasnikiv-spravi-staviti-pitannya-v-tsivilnomu-protsesi-pozitsiya-verkhovnogo-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. 28 typovykh zrazkiv zaiav i klopotan do sudu [28 Model Templates of Applications and Motions to the Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/1076-zbirnik-zrazkiv-klopotan-pro-vidkladennya-rozglyadu-spravi-u-zv-

yazku-iz-vprovadzhennyam-karantinu-stanom-na-20-bereznya-2020-ta-ti-povi-zrazki-zayav-yaki-podayutsya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vysnovok eksperta yak dokaz: pravovi pozytsii Verkhovnoho Sudu [Expert Opinion as Evidence: Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5121-pozitsiya-vs-visnovok-eksperta-ne-e-nalezhnim-ta-dopustimim-dokazom-yakshcho-u-nomu-ne-zaznacheno-shcho-ekspert-obiznanij-pro-kriminalnu-vidpovidalnist-za-zavidomo-nepravdivij-visovok-i-shcho-takij-visnovok-pidgotovleno-dlya-podannya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Baza pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu [Database of Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/baza-pravovykh-pozytsii-verkhovnoho-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Arkhiv nomeriv zhurnalu. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Вимоги до статей і тез авторів

ЗАГАЛЬНІ УМОВИ

1. Редакція розміщує статті й тези авторів у мережі Інтернет на офіційному сайті видання. Статті й тези в журналі публікуються безкоштовно.
2. Приймаються статті (до 15 аркушів) і наукові тези доповідей (до 5 аркушів) з тематики журналу, що не публікувалися й не подавалися до друку раніше. Надсилаючи текст, автор, якщо інше не передбачено угодою з редакцією, передає журналу право на виняткову публікацію роботи на безстроковий термін і зберігає право використовувати її текст у подальших працях з посиланням на першу публікацію в журналі.
3. Автор відповідає за зміст роботи, достовірність фактичних даних, цитат, власних імен і географічних назв, а також за відсутність у матеріалі даних, що не підлягають відкритій публікації.
4. Редакція може здійснювати наукове й літературне редагування, за потреби — рецензування, і має право відхилити матеріал, що не відповідає вимогам або тематиці видання, містить плагіат чи поданий із порушенням строку. Виявлений плагіат є безумовною підставою для відхилення.
5. Протягом тижня після отримання статті (тез) редакція повідомляє автора електронною поштою про прийняття матеріалу до публікації.

ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

1. Індекс УДК[1]; відомості про авторів: прізвище, ім’я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, країна (для іноземних авторів). Прізвище та ім’я латиницею подають за офіційними правилами транслітерації[2].
2. Назва публікації стисло відображає її зміст; анотацію подають після назви мовою публікації та українською мовою.
3. Файл Microsoft Word: шрифт Times New Roman, кегль 14, інтервал 1,5, абзацний відступ

1,25 см, береги — 2 см. Рядки: УДК; ім'я та прізвище автора (праворуч, напівжирним); установа, науковий ступінь, вчене звання, посада; назва великими літерами (посередині); анотації; текст.

4. Посилання в тексті — у квадратних дужках із номером джерела і сторінкою, напр. [1, с. 25]; список використаних джерел — наприкінці тексту за ДСТУ 8302:2015. Інтернет-посилання супроводжуються повними адресами URL.
5. Ілюстрації, графіки й таблиці розміщують безпосередньо в тексті там, де вони потрібні за змістом.
6. Структура статті: постановка проблеми та її актуальність; зв'язок із науковими й практичними завданнями; аналіз останніх досліджень; невирішені частини проблеми; мета; виклад основного матеріалу; висновки й перспективи. Структура тез: актуальність, мета, матеріали й методи, результати, висновки, список літератури.

ПОРЯДОК ПОДАННЯ

Статтю (тези) надсилають з дотриманням термінів виходу номерів[3] на електронну пошту заступника головного редактора за напрямом: психологічні науки — д-р психол. наук, професор Євдокимова Н. О. (yevdokymova@ukr.net); юридичні науки — д-р юрид. наук, професор Кириченко О. А. (alankir23@ukr.net), або головному редактору канд. психол. наук, доценту, ветерану війни — учаснику бойових дій, суб'єкту ветеранського підприємництва Назарову О. А. (nazarovua@ukr.net). Назва файлу: «прізвище_стаття» або «прізвище_тези», напр. Шевченко_стаття. Студенти (курсанти, слухачі) додають скан рецензії наукового керівника. Отримання матеріалів редакція підтверджує.

Authors from abroad prepare the paper according to the publication requirements of their country, add a short abstract in Ukrainian and send a Microsoft Word file to nazarovua@ukr.net named "surname_article" or "surname_theses".

Персональні дані авторів використовуються лише для внутрішніх завдань видання й не передаються стороннім особам; надсилання матеріалів означає згоду автора

на їх обробку відповідно до Закону України «Про захист персональних даних». Повний текст вимог — на сайті журналу[4].

REFERENCES

1. Universalna desiatkova klasyfikatsiia (UDK) : onlain-dovidnyk. Teacode. URL: https://teacode.com/online/udc (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Pro vporiadkuvannia transliteratsii ukrainskoho alfavitu latynytseiu : postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 27.01.2010 № 55. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2010-%D0%BF (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Terminy vykhodu nomeriv. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/termini-vikhodu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (*Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice*). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509; префікс DOI 10.53672 (Crossref), DOI журналу 10.53672/ej.

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Внесений Державним комітетом телебачення і радіомовлення України до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (свідоцтво серія ДК № 8355 від 09.06.2025; види діяльності: видавнича діяльність, розповсюдження видавничої продукції). Статус суб'єкта ветеранського підприємництва підтверджено витягом з Єдиного державного реєстру ветеранів війни від 31.10.2026 № 31102026-00003569 (Міністерство у справах ветеранів України)[3].

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі» (ТОВ «Інститут психологічної експертизи і поліграфа»); міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08[2].

Галузь: юридичні, психологічні науки. **Періодичність:** 1 раз на два місяці. **Мови видання:** українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ

Видання пройшло державну реєстрацію як онлайн-медіа та включене до Реєстру суб'єктів у сфері медіа відповідно до Закону України «Про медіа» (ідентифікатор медіа R40-05509). Види електронних видань, їхні вихідні відомості та правила їх розміщення визначає ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Електронні видання. Основні види та вихідні відомості»; на електронні видання поширюються також ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять» і ДСТУ 4861:2007 «Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості».

МЕТА, ГАЛУЗЬ І ПРОБЛЕМАТИКА

Журнал спрямований на втілення в Україні європейських практик наукової самоорганізації, згуртування вітчизняної професійної спільноти науковців, психологів, поліграфологів, правознавців і судових експертів навколо обговорення актуальних теоретико-прикладних проблем спеціальних знань, які застосовуються в юридичній діяльності, зокрема тих, що перебувають у стадії наукової розробки.

Видання присвячене питанням теорії і практики судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності, сучасному судочинстві, навчанні, тренінгу, формуванню професійно важливих якостей представників юридичних професій (експертів, слідчих, суддів, прокурорів, адвокатів, юристів). До журналу приймаються статті проблемного характеру з цивільного, адміністративного, кримінального, кримінального процесуального та інших галузей права, а також із судової психології та інших напрямів психологічної науки, пов'язаних із судово-психологічною експертизою, використанням поліграфа і спеціальних знань у юридичній практиці. Редакція запрошує до співпраці докторів і кандидатів наук, молодих учених, а також усіх, хто займається науково-практичною діяльністю з цієї проблематики.

The journal is devoted to topical issues of the theory and practice of forensic psychological examination,

the use of the polygraph and other special knowledge in legal activities, modern legal proceedings, education and training of representatives of legal professions (experts, investigators, judges, prosecutors, attorneys, lawyers).

СТРУКТУРА ВИДАННЯ (ЗА ПОЛОЖЕННЯМ ПРО ЖУРНАЛ)

- Реферати, анотації та бібліографічні описи щодо застосування спеціальних знань: новини науки та прикладної діяльності; міжнародний досвід і співробітництво.
- Наукові публікації (статті): теорія та історія застосування спеціальних знань; судово-психологічна експертиза: методичні підходи до вирішення завдань; проблемні аспекти застосування поліграфа; правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності; точка зору фахівця; юридична практика; інновації наукової школи юриспруденції професора Аланкіра; сторінка вченого.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

This publication practices a policy of immediate open access to published content, upholding the principles of the free flow of scientific information and the global exchange of knowledge.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал створено у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа як ефективних інструментів сучасної психологічної науки у вирішенні найвідповідальніших правових проблем і ситуацій, а також використання інших напрямів спеціальних знань у юридичній практиці (економічних, товарознавчих, медичних, військових, криміналістичних тощо). Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання в міжнародній базі періодичних видань.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Журнал включено до інтернет-баз даних наукових видань, державних реєстрів медіа та бібліотек:

- Реєстр суб'єктів у сфері медіа (Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення), ідентифікатор медіа R40-05509[4]
- Google Scholar (Google Академія)[5]
- ISSN International Centre — ISSN Portal, запис 2521-1463[6]
- Crossref — член-реєстрант DOI, префікс 10.53672[7]
- Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ)[8]
- Polska Bibliografia Naukowa (PBN)[9]

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62.
Mailing address: Khreshchatyk Str. 22, P.O. Box V-62, Kyiv-1, 01001, Ukraine.

Засновник — видавець (з усіх питань діяльності журналу): канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович; тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net.

Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна, тел. +38 (050) 493-72-81, e-mail: yevdokymova@ukr.net; д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович, тел. +38 (068) 760-60-26, e-mail: alankir23@ukr.net.

Сайт: expertize-journal.org.ua[10]; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

Електронна сторінка цього номера[1]. Джерело відомостей: сторінка «Про реферативно-наукове видання» на сайті журналу[3].

REFERENCES

1. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2023. № 1 (48). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.1.2023. URL: https://expert-

ize-journal.org.ua/nomera/19815-2023-1-48 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kyiv International Forensic Institute of Psychological Examination and Polygraph Research] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vytiah z Reiestru subiektiv u sferi media shchodo online media "Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi" (identyfikator media R40-05509). Natsionalna rada Ukrainy z pytan telebachennia i radiomovlennia. URL: https://drive.google.com/file/d/1YG1vbKwA5qQ2HXbKIKXVNeZs4tcUPtaw/view (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : profil u Google Akademii (Google Scholar). URL: https://scholar.google.com/citations?user=EaNiTNMAAAAJ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys ISSN 2521-1463. ISSN Portal. ISSN International Centre. URL: https://portal.issn.org/resource/ISSN/2521-1463 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys zhurnalu v Crossref (prefiks DOI 10.53672). DOI: https://doi.org/10.53672/ej. [in Ukrainian].

8. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Reiestri naukovykh vydan Ukrainy. UkrINTEI. URL: http://nfv.ukrintei.ua/view/614090f159cc1d06af650872 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

9. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Polska Bibliografia Naukowa (PBN). URL: https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/journal/view/648237294097070b7dded6b3/9b3b60a2-d524-45ec-8e49-95ff3cacdb78 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

10. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

2023, № 1 (48) (січень – лютий 2023 р.)

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 58 с.

Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua